

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

**НАСТУПНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ
ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 9-261М групи

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної (наукової)

програми Початкова освіта

Жигало Анастасія Андріївна

Керівник доцентка, кандидатка пед. наук Вінник Т.О.

Рецензент Костюкевич Л.А., заступник директора

Херсонського навчально-виховного комплексу

«Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована

школа з поглибленим вивченням англійської мови І

ступеня – гімназія» № 56 Херсонської міської ради

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1 Теоретичні засади наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку	3
1.1. Зміст поняття «наступність» у системі роботи закладів дошкільної та початкової освіти.....	7
1.2. Стан проблеми наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку	13
1.3. Особливості фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку та першого року шкільного навчання	19
Розділ 2 Експериментальне дослідження щодо визначення педагогічних умов забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку	24
2.1. Форми та засоби реалізації наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та першокласників.....	24
2.2. Хід експериментальної роботи щодо визначення педагогічних умов забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.....	29
2.3. Результати експериментального дослідження.....	37
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	
Додаток А Анкета «Рівень рухової активності Вашої дитини».....	49
Додаток Б Анкета для учнів 1 класу.....	50
Додаток В Сценарій спортивного свята-змагання «Веселі старти»....	52
Додаток Г Сценарій спортивного свята-змагання «Сильні, сміливі, витривалі».....	55

Додаток Д Година спілкування «Всесвітній день здоров'я».....	58
Додаток Є Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.....	62

ВСТУП

Наявність взаємозв'язку між закладами дошкільної та початкової освіти завжди була особливо цінною. Адже серед головних завдань початкової школи є орієнтація на послідовне продовження та доповнення змісту дошкільної освіти, зі збереженням досвіду та надбань, отриманих дитиною у період дошкільного дитинства.

Забезпечити логічний та найбільш оптимальний перехід від однієї освітньої ланки до іншої можливо лише за умови дотримання наступності змісту освіти між Базовим компонентом дошкільної освіти та концептуальними вимогами Нової української школи.

Різні аспекти проблеми наступності між закладами дошкільної та початкової освіти висвітлено у працях та дослідженнях А. Богуш, З. Борисової, О. Вашуленко, Н. Візгалової, К. Волинець, Ю. Волинець, О. Калмикової, О. Ковшар, Л. Коломієць, В. Кононенко, Н. Лисенко, А. Микуліної, Г. Назаренко, Т. Поніманської, О. Савченко, Н. Стаднік, В. Сухомлинського, М. Федорової, І. Шоробури та інших.

До базових складових повноцінного гармонійного розвитку зростаючої особистості належить фізичне виховання. Особливу увагу щодо фізичної підготовки дітей необхідно приділяти в період дошкільного та молодшого шкільного віку, адже у цей віковий проміжок відбувається активне формування дитячого організму. Саме тому початкова школа має продовжувати використовувати форми та методи фізичного виховання, які направлені на розвиток рухових якостей, просторової орієнтації, збереження мотивів ігрової поведінки та її саморегуляції, забезпечення оптимальної рухової активності.

Проблему наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку порушено у наукових працях С. Гавришко,

Л. Ковальчук, Н. Кот, Ф. Мороз, Л. Печки, С. Петренко, Д. Чайки та інших. На думку вчених, здійснення фізичного виховання на основі побудови освітнього процесу з урахуванням логічних зв'язків сприятимуть поступальному фізичному розвитку дитини на етапі переходу з закладу дошкільної до закладу початкової освіти.

Пошук шляхів та умов реалізації наступності у системі фізичного виховання дошкільної та початкової освітніх ланок, а також актуальність порушеного питання спонукали нас до вибору теми магістерського дослідження **«Наступність фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційна робота виконана у відповідності до теми та плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету **«Формування професійної компетентності кадрового педагогічного потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів»** (№ 0117U005614).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

У відповідності до мети дослідження було визначено такі **завдання:**

1. Вивчити літературні джерела та нормативно-правові документи з проблеми магістерського дослідження.
2. Розглянути зміст поняття «наступність» у системі роботи закладів дошкільної та початкової освіти.
3. Проаналізувати стан проблеми наступності фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

4. Охарактеризувати особливості фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку та першого року шкільного навчання.
5. Розкрити форми та засоби реалізації наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та першокласників.
6. Визначити у процесі експериментальної роботи педагогічні умови забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Об'єктом дослідження виступає процес фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу закладу початкової освіти.

Предмет дослідження – наступність фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Для виконання поставленої мети та завдань ми використовували наступні **методи дослідження**: теоретичні (аналіз літературних джерел з обраної проблеми, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, абстрагування, систематизація, порівняння, конкретизація); емпіричні (анкетування, спостереження, експеримент).

Наукова новизна одержаних результатів. У кваліфікаційній роботі нами було уточнено зміст поняття «наступність» у системі роботи закладів дошкільної та початкової освіти.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Матеріали кваліфікаційної роботи та результати експериментального дослідження, можуть бути використані у процесі теоретичної та практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, майбутніх учителів закладів початкової освіти, на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Апробація результатів дослідження. За матеріалами кваліфікаційної роботи було підготовлено наукову публікацію «Проблема наступності у системі фізичного виховання закладів

дошкільної та початкової освіти» до електронного альманаху «Магістерські студії».

Експериментальна база дослідження. Одеський ліцей №92 Одеської міської ради.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні засади наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку

1.1. Зміст поняття «наступність» у системі роботи закладів дошкільної та початкової освіти

Сучасні тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти тісно пов'язані між собою, оскільки зорієнтовані, насамперед, на всебічний розвиток особистості дитини, створення умов, які сприяють формуванню у неї позитивної самооцінки, моральних переконань, естетичних смаків, конструктивних мотивів поведінки, пізнавальних потреб, психічних процесів, фізичної активності, виховання самоповаги та шанобливого ставлення до оточуючого соціуму та встановлення з ним взаємозв'язків [10, с.8]

У освітній програмі «Дитина» зазначається, що перехід дитини із садочка до школи, пов'язаний із набуттям низки новоутворень, зміною соціального статусу і провідної діяльності [4, с. 247].

Проблема наступності як логічне та безперервне продовження освітнього процесу при переході від однієї ланки освіти до іншої, зокрема з дошкільної до початкової, завжди була темою для обговорень серед дослідників та педагогів.

Важливі аспекти порушеного питання розглядались у працях А. Богуш, З. Борисової, О. Вашуленко, Н. Візгалової, К. Волинець, Ю. Волинець, Л. Калмикової, О. Киричук, О. Ковшар, Я.-А. Коменського, С. Кондратюк, О. Король, Н. Лубенець,

А. Микуліної, Н. Мойсеюк, Д. Ніколенко, Н. Павлущенко, С. Петренко, Й.Г.Песталоцці, Т. Поніманської, О. Савченко, Н. Стадник, В. Сухомлинського та інших.

Певні аспекти проблеми наступності розглядав у своїх працях відомий педагог Я.-А. Коменський. Зокрема, принцип єдності та наступності він вбачав, насамперед, у тому, щоб: «При всій відмінності... шкіл ..., щоб у них викладали не різний матеріал, а один і той же, тільки різними способами». На його думку, забезпечення послідовності навчання має вирішувати такі питання: з чого починати навчання і в якій послідовності будувати його; як встановити зв'язок між новим і вже вивченим матеріалом; у який спосіб розподіляти матеріал, не порушуючи наукову логіку [40].

Зміст поняття «наступність» ґрунтується на реалізації принципу наступності, дотримання якого значно полегшує адаптацію дитини до виконання нової ролі школяра. Ще видатний педагог В. Сухомлинський вказував на те, що «школа не повинна вносити різкий перелом у життя дітей. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що вона робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово і не приголомшує зливою вражень» [48, с. 163].

Відтак, Н. Лубенець стверджувала, що «починати виховання дітей зі школи – це теж саме, що зводити будівлю на піску і без фундаменту» [27, с. 54].

Зокрема Н. Мойсеюк, під принципом наступності та безперервності розуміє проходження ряду певних етапів, на яких покроково відбувається урізноманітнення та ускладнення змісту та напрямів розвитку тих утворень, що складають систему характеристик особистості [29, с. 398].

Деякі науковці, серед яких В. Галузяк, В. Кузь вказують на те, що реалізація принципу наступності між закладом дошкільної та закладом початкової освіти з одного боку націлена на підготовку дитини до

шкільного навчання, а з іншого – на застосування досвіду, здобутого за період відвідування дитячого садка [14, с. 136].

Як зазначає О. Савченко, «теоретико-методичні засади реалізації наступності у системі освіти, насамперед, необхідно акцентувати на загальних принципах, які стосуються дошкільля і початкової школи та зосереджені на проблемах розвитку особистості дитини» [46, с. 5].

Вчена А. Богуш, з одного боку визначає поняття наступності, як забезпечення безпосередньо розвитку особистості, що включає обізнаність вихователів та вчителів з психолого-фізіологічними особливостями дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а також вимоги щодо їх знань, умінь та навичок відповідно до державних освітніх документів. З іншого боку – як організацію діяльності дітей у відповідних освітніх ланках. Як вказує дослідниця, необхідно посилити роз'яснювальну роботу з батьками щодо необхідності засвоєння дитиною вимог Базового компонента дошкільної освіти та визначення сутності підготовки дитини до школи, яку члени родини здебільшого зводять до навчання читати, лічити, писати [5].

На думку Н. Візгалової, «наступність у роботі дитячого садка та початкової школи є не лише традиційною наступністю у змісті, методах, формах і прийомах, а реалізацією наступності в основних аспектах розвитку особистості дошкільника та молодшого школяра» [10, с. 4].

Трактуючи зазначену проблему, О. Вашуленко, вказував, що наступність характеризується наявністю узгодженості та взаємозв'язку між змістом, організаційно-методичним забезпеченням освітнього процесу, реалізацією принципів навчання; зв'язком між новими і раніше здобутими знаннями, а також навчальним матеріалом з різних предметів; підготовкою до засвоєння більш складних знань та вмінь; вказує на недоцільність затримання учнів на попередньому рівні навчання; забезпечує послідовність зв'язку у роботі окремих класів,

застоовуючи засоби узгодження програм, навчально-методичних посібників, підручників, навчальних посібників [8, с. 51].

Як відмічають Н. Панас та О. Пинзеник, відсутність наступності між окремими ланками освіти, а також етапами освітнього процесу приводить до зниження його ефективності [37].

Говорячи про наступність, Л. Калмикова підкреслює, що обов'язково має здійснюватись опора на той рівень розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи. Це сприяє органічному продовженню у наступній освітній ланці процесів її виховання, навчання та розвитку, що були започатковані у дошкільному дитинстві [18, с. 10].

За визначенням Т. Поніманської наступність є «простіром для реалізації в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти і школи перспективної, динамічної та єдиної навчально-виховної системи дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку і передбачає врахування рівня розвитку дітей із яким вони прийшли до школи» [44, с. 428].

Суть наступності за обґрунтуванням В. Сенько, полягає в тому, що на кожній сходинці розвитку закріплюються позитивні якості особистості, виховані на попередній. Дослідник робить висновок, що таким чином одночасно забезпечується виконання виховних завдань нового ступеня і готується база для наступного [47, с. 51].

Розглядаючи проблему наступності у роботі закладів дошкільної та початкової освіти, педагог-науковець З. Борисова вказує на її комплексність та необхідність розгляду у таких площинах: педагогічно-організаційний, анатомо-фізіологічний та психолого-педагогічний аспекти.

Педагогічно-організаційний аспект, як зазначає вчена, характеризується узгодженням ключових компонентів освітнього процесу, а саме: змісту та завдань, методів, організаційних форм, результатів діяльності старших дошкільників та молодших школярів.

Важливою є і готовність фахівців до організації та забезпечення наступності.

У свою чергу, анатомо-фізіологічний аспект потребує врахування специфіки серцево-судинної, м'язової, нервової систем дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а також відповідної організації освітнього процесу.

Психолого-педагогічний аспект наступності спирається на необхідність врахування рівнів сформованості моральної, естетичної, фізичної, розумової культури, вольової, емоційно-мотиваційної, когнітивної сфер особистості дитини [7].

Як наголошує А. Микуліна, обізнаність вихователів закладів дошкільної освіти з навчальними програмами початкової школи, і зокрема першого класу, дозволяє поступово вводити у свої заняття навчальні елементи, які готуватимуть дітей до шкільного навчання. У свою чергу, вчителі початкової школи також мають бути ознайомлені з програмою закладу дошкільної освіти, з метою найоптимальнішої побудови освітнього процесу в період адаптації першокласника [28, с. 123].

У своєму дисертаційному дослідженні Г. Назаренко розглядає, що реалізацію проблеми наступності в навчанні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку необхідно вирішувати за допомогою побудови єдиної лінії загального розвитку дитини на етапах дошкільного та шкільного дитинства. За такого підходу освітній процес набуває цілісного, послідовного і, що важливо перспективного характеру, де два початкових ступені освіти будуть діяти не ізольовано один від одного, а в тісному взаємозв'язку. Дослідниця встановила, що процес наступності між закладами дошкільної та початкової освіти умовно проходить за трьома етапами. На першому відбувається формування готовності дітей дошкільного віку до навчальної діяльності в школі, на другому – адаптація учнів першого класу до умов та вимог

шкільного середовища, на третьому – розвиток молодших школярів на основі надбань дошкільного дитинства та із застосуванням дошкільних технологій [32, с. 76].

Науковці С. Кондратюк, О. Король, Н. Павлушенко вказують на те, що наразі у деяких закладах дошкільної освіти спостерігається негативна тенденція побудови змісту дошкільної освіти за логікою навчальних предметів початкової школи. Практика раннього навчання дітей призводить до переваги пізнавального розвитку над фізичним, естетичним, соціально особистісним, а ігрові види діяльності замінюються заняттями, що, як наслідок, викликає диспропорцію у провідних змістовних освітніх лініях.

Вчені підкреслюють, що дуже важливо дати дитині розуміння того, що перехід дитини до школи та початок навчання є продовженням її перебування у закладі дошкільної освіти, але це новий щабель, що допоможе їй розширити свої знання та уявлення, які вона отримала за час свого перебування у дитячому садочку. Таке правильне розуміння того, що чекає на дитину з переходом до школи, допомагає уникнути нервових зривів, стресів та максимально швидко та успішно пристосуватися до зміни освітнього середовища [22, с. 324].

На причини розмежованості дошкільної й початкової ланок освіти також вказує С. Петренко, виділяючи серед них: невідповідність сучасних шляхів реалізації наступності науковим уявленням про самоцінність кожного вікового періоду розвитку дитини; відсутність спрямованості процесу навчання й виховання на вікові можливості та особливості дітей; поспішне проходження важливих для дітей стадій розвитку [42].

Не дивлячись на значні зусилля педагогів та фахівців закладів освіти, у реальній педагогічній практиці під час переходу дитини з дошкільної до початкової освітньої ланки мають місце певні проблеми, пов'язані насамперед з відсутністю належного методичного

забезпечення та підготовки педагогічних працівників, наскрізних програм навчання і виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Отже, спираючись на погляди вчених та педагогів, у нашому магістерському дослідженні ми розглядаємо поняття «наступність» як логічну та послідовну побудову між закладами дошкільної та початкової освіти взаємного двобічного процесу, у якому максимально зберігається самоцінність дошкільного дитинства і створюються передумови для успішного формування освітньої діяльності та розвитку учнів перших класів.

Таким чином, змістова характеристика поняття «наступність» у роботі закладів дошкільної та початкової освіти показала, що воно є досить не однозначним. З одного боку, наступність передбачає підготовку дитини відповідно до вимог початкової школи, тобто формування готовності до навчання й успішного засвоєння шкільної програми; з іншого – опору школи на досягнутий рівень дошкільної освіти. На нашу думку, лише злагодженість та взаємодія цих двох освітніх ланок здатні забезпечити поступальний розвиток особистості дитини, послідовність її навчання та виховання.

1.2. Стан проблеми наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку

В останні роки у процесі фізичної підготовки дітей дошкільного та молодшого шкільного віку виник ряд проблем, що були обумовлені поширенням пандемії Covid-19 та повномасштабним вторгненням російських військ на територію України. Через вказані причини освітній процес було переведено у дистанційний формат, а у окремих випадках взагалі тимчасово призупинено.

Особливі труднощі виникли саме стосовно проведення занять та уроків фізичної культури, оскільки фізичне виховання передбачає активну рухову діяльність дитини, використання спортивних залів, майданчиків, спеціального обладнання. Безумовно, самотійне виконання дитиною фізичних вправ перед гаджетом, відсутність масово-спортивних ігор та свят, тимчасове призупинення роботи спортивних гуртків сприяли зниженню належної фізичної активності дітей та учнів, і як наслідок, їх фізичної підготовки через несистематичність фізичного навантаження.

Систематичність виконання фізичних вправ є дуже важливим аспектом, оскільки саме систематичний вплив на дитячий організм є запорукою формування фізичних якостей та рухових навичок. Як зазначають С. Гавришко та Ф. Мороз, «фізичне виховання дітей не може бути безсистемним та спонтанним. Воно має бути своєчасним та методично правильно організованим» [30, с. 229].

Тому наразі працівники освітніх установ докладають великих зусиль аби забезпечити належні умови для фізичного виховання дітей та надолужити прогалини, що виникли за час вимушеного призупинення освітнього процесу, акцентуючи особливу увагу на етапі переходу з закладу дошкільної освіти до початкової школи.

У своїй монографії «Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти» О. Ковшар зазначає, що особливої уваги заслуговує фізична підготовка дитини шести-семи років до зміни образу життя, яка повинна мати загальне міцне здоров'я, низьку стомлюваність, працездатність, витривалість. Діти зі слабким здоров'ям будуть швидко втомлюватись, часто хворіти у школі, мати низьку витривалість та працездатність. Це буде негативно позначатися на успішності дитини, її загальному стані здоров'я. найважливішим у фізичній підготовці дітей до школи є забезпечення психічного і соматичного здоров'я дітей, а також всебічний фізичний розвиток дошкільників, загартування їхнього

організму, формування рухових навичок, виховання інтересу до різних видів рухової діяльності, доступних дітям [20, с. 139].

Науковці С. Кондратюк, О. Король, Н. Павлущенко зазначають збереженню та зміцненню психічного і фізичного здоров'я дитини сприяє створення у закладах дошкільної та початкової освіти сприятливих передумов для фізичного, інтелектуального та емоційного розвитку дитини, що виступає основним завданням та результатом освіти [22, с. 324].

З приходом дитини до школи в неї з'являються нові обов'язки, а ігрова діяльність поступово витісняється поурочними заняттями, що у деяких випадках призводить до зниження мотивації та інтересу до навчання, виникненню перевтоми. Тому наряду з педагогічною вчителі мають враховувати і рівень психологічної та фізичної готовності. Саме включення в освітній процес початкової школи ігрових форм, засобів та прийомів, які так подобались дітям у закладі дошкільної освіти допомагають зробити цей перехід максимально плавним та поступовим [28, с. 121].

Проблему фізичного виховання та розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку досліджували такі вчені та педагоги як М. Андренко, Є. Вільчковський, Г. Власюк, С. Гавришко, А. Герасимчук, Л. Гнітецький, Н. Денисенко, С. Дубяга, В. Жула, М. Єфименко, Л. Загородня, Л. Ковальчук, М. Лазаренко, Т. Лясота, Ф. Могильний, Ф. Мороз, Н. Москаленко, М. Носко, Ю. Носко, К. Огніста, Т. Осокіна, Л. Печка, С. Петренко, Г. Петроченко, Ю. Решетілова, В. Романова, С. Савлюк, М. Сорокопуд, С. Тимофєєва, Д. Чайка, Ю. Шевченко, А. Щербак та інші.

За визначенням Ф. Мороз, фізичне виховання дітей є систематичним впливом на дитячий на організм, що має на меті формування рухових навичок, фізичних якостей, зміцнення здоров'я в цілому [30, с.229].

Оцінка стану здоров'я кожної дитини та індивідуальної фізичної підготовленості, яка дозволяє правильно регулювати інтенсивність та об'єм фізичних навантажень має лежати в основі визначення траєкторії фізичного виховання. Для кожного вікового періоду існують чітко визначені критерії та нормативи, якими регулюється ступінь фізичного навантаження, враховуючи стан здоров'я дитини та її вік. Саме тому майбутні першокласники проходять комплексну медичну комісію, а учні кожного класу обов'язково щороку здають пробу Руф'є.

Реалізація наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку має відповідати положенням та вимогам нормативно-правових документів: Закону України «Про освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», Базового компонента дошкільної освіти, Державного стандарту початкової освіти, концепції Нової української школи.

Серед завдань фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку виділяють такі:

1. Оздоровчі, що спрямовані на зміцнення та охорону дитячого здоров'я, підвищення функціональних можливостей систем організму, формування правильної постави і стопи, загартовування організму дитини.

2. Формування рухових навичок і умінь, виховання фізичних якостей, що полягає у розвитку життєво необхідних видів рухових дій: стрибків, бігу, шиккування і т.ін; формуванні фізичних ознак дитячого організму: витривалість, швидкість, спритність і т.ін.

3. Виховання вмінь здорового способу життя та культурно-гігієнічних навичок. Це завдання передбачає ознайомлення дітей з корисними та шкідливими звичками, роллю фізичної культури у житті людини, пояснення того, як необхідно доглядати за собою та своїми речами, поводити себе культурно у громадських місцях.

Всі завдання з фізичного виховання націлені на формування особистісної потреби у систематичних заняттях фізичною культурою, залученні до здорового способу життя [30, с.228].

Науковці Г. Власюк, А. Герасимчук, В. Романова, С. Савлюк зазначають, що упродовж першого року навчання у закладі початкової освіти в учнів спостерігається погіршення психологічної та соціальної адаптації, внаслідок низького рівня фізичної готовності до навчання [45, с. 92].

Спираючись на власний досвід видатний педагог В.Сухомлинського помітив, що «... приблизно у восьмидесяти п'яти відсотків неуспішних учнів головною причиною відставання в навчанні є поганий стан здоров'я, певне нездужання або захворювання, частіше за все абсолютно непомітне, яке можна виявити лише спільними зусиллях матері, батька, лікаря і вчителя» [48, с. 104].

Науковець М. Федорова, розглядаючи реалізацію принципу наступності у вихованні дітей шести-семирічного віку в умовах навчально-виховних комплексів «школа – дитячий садок», зазначає, що не дивлячись на особливо високу потребу першокласників у рухах, їх активність, на жаль, знижується. Відбувається це через ряд причин, а саме: не систематичне проведення ранкової та гігієнічної гімнастики; відсутність спортивного дозвілля; скорочення часу прогулянок на свіжому повітрі, періодичне заміщення уроків фізичної культури іншими [49].

Як вказує Л. Печка, наступність фізичного виховання двох перших освітніх ланок ґрунтується не лише на узгодженості навчально-виховних програм, а й визначається перспективністю кожного освітнього компонента, що сприяє ефективному розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, тобто цілей, завдань, засобів роботи з ними та форм її організації [38].

На думку С. Петренко, актуальними для початкової школи в контексті наступності з дошкільною освітою є: інтеграція та диференціація процесу фізичного виховання дітей; забезпечення оптимальної рухової активності дітей; використання українських народних ігор у процесі фізичного виховання; поєднання введення контрольних навчальних нормативів і вимог до фізичного розвитку дітей; індивідуалізація освітнього процесу [42].

Вирішенню проблеми наступності фізичного виховання сприяє також налагодження взаємодії та чітке усвідомлення освітніх цілей, які покладаються на працівників закладів дошкільної та початкової освіти.

Відтак, фахівці закладу дошкільної освіти мають будувати виховний процес з врахуванням вікових можливостей, особливостей та перспективних тенденцій фізичного розвитку дитини; розвивати рухові якості та формувати інтерес до рухової діяльності; штучно не впроваджувати зміст та види діяльності фізичного виховання, що передбачені для учнів першого класу.

У свою чергу, фахівці закладів початкової освіти мають логічно та послідовно продовжувати фізичний розвиток дітей, розпочатий у закладі дошкільної освіти; будувати освітню діяльність на усвідомленні знань про користь занять з фізичної культури.

Дотримання правил наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку забезпечує послідовність, ефективність, цілісність та результативність освітнього процесу.

Таким чином, проаналізувавши стан проблеми наступності фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, маємо зазначити, що наразі працівники освітніх установ докладають значних зусиль аби забезпечити належні умови для повноцінного розвитку рухової активності дітей на етапі переходу з закладу дошкільної до закладу початкової освіти та надолужити прогалини у

освітньому процесі, що виникли у зв'язку з пандемією Covid-19 та повномасштабним вторгненням російських військ на територію України. Реалізація наступності фізичного виховання потребує вирішення протиріччя між видами діяльності, що використовуються у реальній практиці та необхідністю запровадження організаційних форм навчання, що забезпечують потребу дітей у рухах, сприяють активізації рухової діяльності та націлені на залучення до здорового способу життя.

1.3. Особливості фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку та першого року шкільного навчання

У кожному віковому періоді фізичний розвиток особистості має свої особливості, врахування яких забезпечує оптимальні умови для повноцінної життєдіяльності дитини [30, с.230].

За визначенням О. Боднарчук, фізичний розвиток є системою морфо-функціональних властивостей організму, що характеризує рівень біологічного розвитку і виступає одним із важливих показників здоров'я дитини [6, с. 32].

Старший дошкільний та молодший шкільний вік характеризуються інтенсивним розвитком фізичної сили, рухової спритності, відносно високими адаптаційними можливостями.

В останні роки серед даної вікової категорії дітей спостерігається явище акселерації, тобто прискорення розвитку за антропометричними показниками [30, с.230]. Протягом перших семи років від народження дитини всі внутрішні органи суттєво збільшуються у розмірах, разом з тим відбувається удосконалення їх функцій, тому саме такі показники, як зріст, маса тіла, окружність грудної клітки, вага тіла, артеріальний тиск, сформованість постави виступають основними показниками

фізичного розвитку зростаючої особистості та свідчать про її рухову підготовленість.

На думку Д. Чайки, фізичний розвиток дитини напряму залежить від розвитку рухової активності, а саме послідовності та якості засвоєння рухових навичок, що є джерелом психофізичного розвитку особистості та пізнання навколишньої дійсності [50, с. 103].

Як зазначає О. Боднарчук, недостатня рухова активність є однією з частих причин відхилень у фізичному розвитку дітей. Кількісна величина рівня фізичного розвитку, відображає не тільки морфологічні особливості, але й функціональні можливості організму дитини (серцево-судинної і дихальної систем), рівень біологічної зрілості, загальну витривалість та максимальну фізичну працездатність організму [6, с. 32]. Відтак, відсутність належної рухової активності старших дошкільників та першокласників призводить до зменшення ударного та хвилинного об'єму серця, об'ємної швидкості виштовхування, зниження енергетичного обміну, дефіцит м'язових гормонів, змін у серцевому м'язі, збільшення частоти серцевих скорочень, зміна об'єму циркулюючої крові, зменшення потоку чутливих нервових імпульсів [49].

Дефіцит рухів є передумовою зменшення функціональних резервів дитини і як наслідок – зниження імунної реактивності організму. Діти з низьким рівнем рухової активності частіше хворіють простудними захворюваннями, швидше втомлюються і мають низький рівень фізичної та розумової працездатності, майже половина з них страждають на короткозорість, а у 25 % спостерігається підвищений артеріальний тиск [30, с.230].

Поставі дитині, яка ще не є сформованою через еластичний хребет, слід приділити значну увагу. Адже навіть через незначну зміну форми ступні може порушитись правильне положення тазу та хребта, що призведе до патологічної деформації постави. Саме через рухову

активність у дітей шести-семи років розвиваються спритність, витривалість, гнучкість, відбувається формування правильної постави. [51, с. 144].

Зміна способу життя до якого звикла дитина, у зв'язку з початком навчання, характеризується послабленням рухової працездатності, зниженням м'язового тону, частотою виникнення захворювань, що пов'язано зі збільшенням статичного компонента в режимі дня. У порівнянні з дошкільниками рухова активність першокласників знижується на п'ятдесят відсотків [35, с. 77].

Включення першокласника у освітній процес дещо ускладнюється через слабкий фізичний та руховий розвиток учня. Навчання у школі змушує молодшого школяра довгий час одноманітно перебувати у положенні сидячи та ще й одночасно інтелектуально працювати на уроках. Як результат, першокласник відчуває сильну втому, часто відволікається, погано запам'ятовує навчальний матеріал, а перенапруження певної групи м'язів призводить до виникнення плоскостопості, викривлення хребта, затримки рухового розвитку. Тому найкращим рішенням щодо зміцнення здоров'я зростаючої особистості є саме систематичні заняття фізичною культурою відповідно до особливостей дитячого організму [36, с. 69].

Спираючись на дані досліджень Л. Ковальчук, які були проведені серед учнів першого класу шестирічного віку, у 86,3 відсотків дівчат та 82,2 відсотків хлопців виявлено низький рівень фізичного розвитку, що характеризується меншими за вікову норму показниками обводу грудної клітини, ваги та довжини тіла. У свою чергу, відхилення у фізичному розвитку вказують на наявність порушень у стані здоров'я [19].

Слід також взяти до уваги, що оскільки умови життєдіяльності дитини, включаючи і навчання, постійно змінюються необхідно через

певні проміжки часу уточнювати її психофізичний стан для найоптимальнішої адаптації до впливу факторів оточуючого середовища.

Як вказують дослідники (Власюк Г., Герасимчук А., Романова В., Савлюк С.) показники фізичного розвитку школярів першого року навчання нижчі за ті, що здатні забезпечити оптимальне функціонування організму в умовах, що відрізняються від зовнішніх чинників, властивих періоду дошкільного дитинства, зокрема освітнього середовища. Результати вивчення науковцями фізичного розвитку дітей шести-семи річного віку вказують на те, що високому і вище за середній рівням відповідають лише 3,9 відсотків. Також вони підкреслюють наявність у дітей хронічних хвороб різного плану. Науковцями встановлено, що у процесі першого року навчання у закладі початкової освіти у молодших школярів спостерігається погіршення психологічної і соціальної адаптація в результаті низького рівня готовності дітей до навчання в школі за фізичним та функціональним станом організму [45, с. 91].

За результатами досліджень О. Боднарчук, у переважній більшості учнів перших класів (71,4%) дагностовано гармонійний фізичний розвиток. Дисгармонійний розвиток було виявлено у 19,3% обстежених і різко дисгармонійний у 9,3%. Такі діти потребують консультації відповідних фахівців та призначення оздоровчих заходів. Дослідницею було відмічено, що серед першокласників з дисгармонійним та різко дисгармонійним фізичним розвитком переважають школярі з недостатньою масою тіла (55,6%), що вказує на невідповідність зростові об'єму їх м'язової маси.

Дослідження гармонійності фізичного розвитку дитини допомагають визначати індивідуальний обсяг фізичних навантажень, коригувати добову рухову активність, режим дня і т.ін. [6, с. 35].

Таким чином, віковий період шести-семи років характеризується інтенсивним розвитком фізичної сили дитини, її рухової спритності, відносно високими адаптаційними можливостями, прискоренням розвитку за антропометричними показниками. Особливостями фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку та першого року навчання є стійке збільшення зросту і ваги; активний ріст скелета та м'язової маси; розвиток грубої і тонкої моторики; нездатність пов'язувати окремі моторні навички в єдину складну дію; формування постави.

РОЗДІЛ 2

Експериментальна робота щодо визначення педагогічних умов забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку

2.1. Форми та засоби реалізації наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та першокласників

Система фізичного виховання є значущою складовою соціально-суспільної та державної системи виховання, яка спрямована на зміцнення здоров'я особистості, розвиток та вдосконалення її рухових якостей в органічній єдності з іншими компонентами виховання [36, с. 21].

Фізичне виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку здатне вирішити низку розвивально-виховних завдань, які полягають у розвитку органів чуття, відчуття краси, доцільності, координації рухів тіла, пізнанні оточуючого світу, вихованні морально-вольових якостей, залученні до здорового способу життя, чистоти й акуратності. Участь у рухливих і спортивних іграх виховують цілеспрямованість, самостійність, формують уміння управляти своєю поведінкою та тілом. Колективні ігри допомагають вихованню дружніх і товариських стосунків під час спільної дії, розвивають уміння взаємодіяти, адекватно оцінювати ситуацію, себе і партнерів [30, с. 231].

Науковці В. Жула, М. Лазаренко, Ф. Могильний, М. Носко, Ю. Носко, О. Філоненко зазначають, що в основі забезпечення

наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного вікового періоду лежить обов'язкове врахування статі та віку, особливостей наявного рухового та психічного розвитку, застосування сучасних форм, методів та засобів фізичного виховання, що дають можливість здійснювати освітній процес відповідно до наявних показників фізичної підготовленості дітей [35, с. 81].

Схожій думки дотримується Д. Чайка, вказуючи на те, що готовність дітей дошкільного віку до навчання у закладі початкової освіти має визначатися насамперед за показниками фізичного розвитку, що, у свою чергу, вимагає грамотного підбору ефективних методів та засобів фізичного виховання [50, с. 106].

На думку С. Гавришко та Ф. Мороз, забезпечення наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу має комплексний характер і полягає у створенні умов для рухової активності дитини, враховуючи її можливості, доцільну зміну моментів напруження та розслаблення, фізичного навантаження і відпочинку.

Організація фізичного виховання дітей має бути упорядкованою та системною. Для кожної вікової групи мають бути визначені конкретний зміст та завдання, що реалізовуватимуться за допомогою певних форм та методів фізичного виховання, враховуючи принципи диференціації та індивідуалізації [30, с. 232].

За визначенням О. Гетьманова та О. Письменного, форми організації фізичного виховання являють собою сукупність різноманітної організованої діяльності дітей на основі дитячої рухової активності, що спрямовані на повноцінний фізичний розвиток та зміцнення здоров'я.

Серед форм та засобів реалізації наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та першокласників є такі:

- заняття фізичної культури (у початковій школі це уроки фізичної культури);

- фізкультурно-оздоровчі заходи: ранкова гімнастика (індивідуальна або колективна), фізкультурні паузи та хвилинки, загартовуючі процедури (повітрям, сонцем, водою);
- форми організації рухової активності у повсякденні: самостійні заняття дітьми фізичними вправами; рухливі ігри; спортивні розваги і свята; дні та тижні здоров'я; дотримання режиму дня (раціонального харчування, сну, періодів активності та відпочинку); дитячий туризм [43].

Як зазначає М. Федорова, для учнів першого класу необхідно систематично проводити фізкультхвилинки, гімнастику, рухливі ігри, прогулянки та уроки на свіжому повітрі [49]. Систематичне проведення зазначених форм роботи з фізичного виховання сприяє підвищенню розумової працездатності, ефективному руховому розвитку, виховує в дитини організованість, привчає до дисципліни [35, с. 24].

Особливу зацікавленість у першокласників викликають туристичні свята, які можуть організовуватися як прогулянки-походи, фізкультурні розваги з туристичним спрямуванням, адже перебуваючи у закладі дошкільної освіти діти значну частину часу проводили граючи на свіжому повітрі. На таких туристичних заходах можна проводити ігри зі стрибками, метанням, киданням. Природне середовище активізує рухову діяльність дітей, а спортивні змагання створюють позитивний емоційний фон [26, с. 122].

З метою охорони здоров'я та фізичного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у процесі фізичного виховання активно використовуються засоби, які здатні забезпечити активний та позитивний вплив на дитячий організм, а саме:

- фізичні вправи;
- природні чинники, такі як вода, повітря, сонце, у поєднанні з загартовуючими процедурами та фізичними вправами;
- гігієнічні чинники (гігієна тіла та одягу, фізкультурного обладнання і т.ін.);

- тренажери, спортивні прилади, інвентар, призначені для виконання рухових вправ та проведення рухливих ігор;
- спеціальні спортивні майданчики.

На думку Н. Коцур, у забезпеченні наступності фізичного виховання дітей, що прийшли до школи з дитячого садка значна відповідальність лежить на вчителі фізичної культури, його знанні та врахуванні вікових та індивідуальних особливостей, рухових здібностей учнів першого класу, розумінні біохімічних і морфологічних процесів розтущого організму [26, с. 122].

Реалізації наступності фізичного виховання між закладами дошкільної та початкової освіти сприяють такі форми співпраці:

- взаємне ознайомлення з навчальними програмами щодо проведення занять та уроків фізичної культури;
- взаємовідвідування між вихователем і вчителем відкритих занять та уроків з фізичної культури;
- взаємообмін педагогічним досвідом;
- участь у конференціях та «круглих столах» з актуальних проблем фізичного виховання дошкільної та початкової освіти;
- аналіз результатів спільної діяльності щодо фізичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.

Для забезпечення наступності фізичного виховання особливу увагу слід звернути на правильне регулювання навантаження. Навантаження на уроці фізичної культури визначається інтенсивністю виконання вправ і об'ємом. Кожну окрему вправу необхідно робити з урахуванням стану здоров'я школярів першого класу, їх підготовленості, володіння тими чи іншими навичками. На уроці навантаження повинно збільшуватися хвилеподібно, має місце його (підвищення-зниження). Вчитель повинен уважно слідкувати за тим, як окремі учні переносять те чи інше навантаження.

Загально-розвиваючі фізичні вправи підбираються так, щоб охопити всі великі м'язові групи, вплинути на поліпшення обміну речовин, дихання, кровообігу та покращання інших функцій організму. Однак слід враховувати, що одноманітність або надмірна кількість вправ перевантажує нервову систему, обумовлює односторонній розвиток рухів, це гальмує ріст спортивних результатів, негативно позначається і на навчанні в школі.

Дозування фізичного навантаження вимагає врахування того факту, що процеси розвитку та росту організму дитини протікають нерівномірно, що характеризується різними темпами збільшення розмірів та маси тіла, неоднаковою диференціацією органів і тканин [30, с. 231].

Тісний зв'язок батьків з учителем фізичної культури і тренером створює можливість якнайповніше враховувати індивідуальні особливості сина або доньки, а також виконувати поради вчителя, що забезпечить єдність впливу на дитину [26, с. 122].

Таким чином, раціональний руховий режим дітей забезпечується комплексним використанням усіх організаційних форм та засобів фізичного виховання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей. До форм організації фізичного виховання, які проводились зі старшими дошкільниками і продовжують використовуватись з переходом дитини до школи належать: заняття фізичної культури (у початковій школі це уроки фізичної культури); фізкультурно-оздоровчі заходи: ранкова гімнастика (індивідуальна або колективна), фізкультурні паузи та хвилинки, загартовуючі процедури (повітрям, сонцем, водою); форми організації рухової активності у повсякденні: самостійні заняття дітьми фізичними вправами; рухливі ігри; спортивні розваги і свята; дні та тижні здоров'я; дотримання режиму дня (раціонального харчування, сну, періодів активності та відпочинку); дитячий туризм.

2.2. Хід експериментальної роботи щодо визначення педагогічних умов забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку

З метою визначення педагогічних умов забезпечення наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу закладу початкової освіти нами було організовано та проведено експериментальне дослідження.

Експериментальною базою дослідження було обрано Одеський лицей №92 Одеської міської ради.

Учасниками експерименту виступили учні 1-А класу загальною кількістю 29 осіб (експериментальна група) та учні 1-Б класу – 31 особа (контрольна група), вчителі початкової школи, вчитель з фізичного виховання, шкільна медична сестра, батьки учнів.

Дослідження проходило у три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний.

Метою констатувального етапу було визначення наявного стану фізичного розвитку та рухової підготовленості першокласників.

Для цього нами були проведені такі форми роботи:

- анкетування батьків щодо рухової активності дитини (анкета «Рівень рухової активності Вашої дитини», розробник К. Левшунова) – див. додаток А;
- анкетування першокласників за розробленою нами анкетою (див. додаток Б);
- аналіз разом з медичною сестрою школи результатів передшкільної медичної комісії учня (за особистою згодою батьків);

- спостереження за молодшими школярами у процесі колективної ранкової гімнастики, фізкультхвилинок під час освітнього процесу, уроків фізичної культури, прогулянок на свіжому повітрі;
- бесіди з вчителями початкової школи, батьками, учнями.

Критеріями експериментального дослідження було обрано такі: ціннісно-мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний.

Кожному критерію відповідали певні показники, які було розподілено за рівнями: високий, достатній, середній, низький.

Розкриємо їх детальніше.

Ціннісно-мотиваційний критерій – наявність бажання, потреби, мотиву до фізичної активності, ведення здорового способу життя.

Показники високого рівня: дитина усвідомлює користь фізичних вправ, їх роль у зміцненні організму, прагне максимально проявити себе під час рухової активності.

Показники достатнього рівня: школяр проявляє значне зацікавлення до видів діяльності, що пов'язані з руховою активністю; у більшій степені розуміє роль заняття фізичною культурою для організму.

Показники середнього рівня: першокласник частково виявляє інтерес до діяльності, що вимагає рухової активності; не зовсім розуміє роль фізичних вправ у зміцненні організму.

Показники низького рівня: молодший школяр не відчуває потреби у заняттях фізичною культурою, адже вважає, що це ніяк не впливає на його здоров'я.

Діяльнісний критерій – практична діяльність учнів, що вимагає рухової активності, прояв вольових зусиль.

Показники високого рівня: першокласник активно включається у рухову діяльність різного плану; проявляє старанність та за потреби іціативність під час виконання фізичних вправ, докладає максимум

зусиль у процесі занять фізичною культурою аби показати найкращі результати.

Показники достатнього рівня: під час рухових видів діяльності дитина виявляє активність, зосередженість, витривалість, намагається точно виконувати рухові вправи, але іноді здатна відволікатися, що знижує темп її рухової активності.

Показники середнього рівня: рухова активність школяра є нестійкою та мінливою, що заважає виконувати рухові вправи та завдання на достатньому рівні, слабо проявляє вольові зусилля, витривалість посередня.

Показники низького рівня: школяр проявляє відкриту пасивність на уроках фізичної культури, а також під час виконання будь-яких видів діяльності, що вимагають рухової активності; демонструє небажання виконувати фізичні вправи, приймати участь у спортивно-масових заходах, спортивних іграх; зовсім не докладає вольових зусиль для виконання тієї або іншої рухової вправи.

Рефлексивний критерій – здатність дитини до самостійного усвідомленого виконання фізичних вправ та занять спортом без примусу та контролю з боку дорослих, самооцінка власних досягнень та реакція на них.

Показники високого рівня: учень сумлінно та систематично виконує вдома ранкову гімнастику, а також індивідуальні завдання на виконання фізичних вправ, за власним бажанням відвідує спортивний гурток, секцію, виступає на змаганнях, адекватно реагує на власні успіхи або поразки.

Показники достатнього рівня: першокласник прагне до самостійної рухової діяльності, розвитку власних фізичних можливостей, залюбки відвідує спортивний гурток, намагається стримувати негативні емоції, якщо щось не вдалось.

Показники середнього рівня: дитина іноді самостійно виконує завдання, що містять фізичне навантаження, однак дана діяльність носить тимчасовий характер; першокласник в цілому позитивно реагує на власні досягнення у руховій сфері, але іноді не може стримати негативних емоцій, якщо щось пішло не так.

Показники низького рівня: молодший школяр не хоче самостійно виконувати будь-які справи фізичного характеру, надає перевагу пасивним видам діяльності, бурхливо реагує на неуспіх.

Результати анкетування батьків, якому приймало участь 58 осіб, за анкетною «Рівень рухової активності Вашої дитини» К. Левшунової показали, що опитані цілком згодні з твердженням, що «Рух – це основний прояв життя!». Важливість для розвитку дитини лише збагачення інтелектуальними знаннями відмітили 6,9%, решта обрали «обидві варіанти» до якого входило «стимулювання до рухової активності». Щодо часу рухливості дитини впродовж дня, то «менше 4 годин» обрали 3,4% батьків; 5-6 годин – 81%; більше 7 годин – 15,6%.

Орієнтуючись на власні спостереження за своїми дітьми, батьки визначили рівень рухової активності таким чином: низький – 10,3%; середній – 70,8% ; високий – 18,9%.

До прояву рухової активності заохочують дітей 20,6%, пропонують чергувати пасивні та активні види діяльності, залежно від настрою та самопочуття дитини в конкретний проміжок часу – 72,4%; завжди заохочують до спокійних видів діяльності, таких як читання книжок, розфарбовування, комп'ютерні ігри) – 7%.

За відповідями батьків, займатися фізичним розвитком дитини повинні самі ж «батьки» – так відповіли 13,8%; «заклад освіти» – 5,2%; «батьки та заклад освіти спільно» – 81%.

На питання «Чи виконували б Ви вдома індивідуально з дитиною завдання та рекомендації, що надавались працівниками школи з приводу поліпшення її фізичного розвитку та рівня рухової активності» 37,9%

опитаних відповіли «так, із задоволенням»; 53,5% - «тільки за наявності вільного часу»; 8,6% обрали відповідь «ні, нехай цим займаються вчителі в школі».

Для анкетування учнів першого класу нами було підготовлено анкету з питаннями відповідно до кожного критерію (див. додаток Б).

Проаналізувавши відповіді молодших школярів нами відмічено, що не всі першокласники розуміють вплив фізичних навантажень, занять спортом, загартовування на своє здоров'я. Лише 41,6% опитаних відвідують спортивний або танцювальний гурток, з них 12% «тому, що так хочуть батьки».

Щодо старанності під час виконання фізичних вправ тільки 11,6% відповіли, що «стараються з усіх сил» і цілих 20% зізнались, що «виконують неохоче».

Стосовно участі у спортивних святах і змаганнях, більшість дітей (73,3%) все ж таки зазначила, що їм це подобається.

Відчуття швидкої втоми і бажання відпочивати під час виконання фізичних вправ відзначило 56,6% першокласників; важкість виконання – 15%.

На питання «Чи робиш ти вдома ранкову гімнастику?» ствердно відповіли лише 18,3% опитаних.

2. Чи сильно ти засмучуєшся, якщо у тебе не виходить зробити певну фізичну вправу?

а) так;

б) ні, мені байдуже.

У випадку поразки у спортивних змаганнях свою провину визнали 3,3% школярів; переважна більшість вказали на «вину усіх членів команди» і те, що «ніхто не винен, треба більше тренуватись, щоб перемогти наступного разу» обрали 13,3%.

Аналіз освітньої діяльності щодо фізичного виховання учнів першого класу у Одеському ліцеї №92 показав доцільну організацію режиму дня з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей першокласників; що дозволяє мінімізувати втомлюваність дітей та уникнути фізичного та розумового перенавантаження; з учнями систематично проводиться гігієнічна гімнастика, однак іноді уроки фізичної культури замінюють іншими; під час уроків у достатній кількості використовуються фізкультхвилинки, на шкільне подвір'я дітей виводять лише у період роботи групи подовженого дня.

Однак, маємо відмітити пасивність та швидку втомлюваність учнів, що, на нашу думку, пов'язано з адаптацією першокласників до шкільного середовища, зменшення обсягів ігрової та збільшення обсягів навчальної діяльності.

Отже, узагальнивши результати одержані в ході спостережень за руховою активністю молодших школярів, анкетування батьків та учнів, бесід з вчителями початкової школи, батьками, школярами, нами була отримана інформація щодо фізичної вихованості та рухової активності учнів першого класу, яка представлена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Результати констатувального експерименту щодо визначення наявного рівня фізичної вихованості та рухової активності учнів першого класу

Критерії	Рівень фізичної вихованості та рухової активності							
	Високий (%)		Достатній(%)		Середній(%)		Низький(%)	
	КК	ЕК	КК	ЕК	КК	ЕК	КК	ЕК
1. Ціннісно-мотиваційний	9,7	6,9	22,6	27,5	54,8	55,3	12,9	10,3
2. Діяльнісний	6,5	6,9	25,8	24,1	58	55,2	9,7	13,8
3. Рефлексивний	3,2	3,4	9,7	13,8	67,7	58,7	19,4	24,1

Дані констатувального етапу нашого дослідження показали, що як в експериментальній, так і контрольній групах переважають середній та низький рівні фізичної вихованості та рухової активності, що дає підстави для висновку про необхідність удосконалення рухового режиму учнів.

З метою підвищення рівня фізичної вихованості та активізації рухової діяльності першокласників на формувальному етапі дослідження в освітній процес у експериментальному класі нами були включені такі форми роботи:

1. Бесіда з батьками щодо посилення контролю над режимом дня дитини, тривалістю рухової активності.
2. Збільшення часу перебування дітей на свіжому повітрі за рахунок виходу на шкільне подвір'я на великій перерві.
3. Проведення спортивних свят та розваг: «Веселі старти», «Сильні, сміливі, витривалі» (див. додаток В, додаток Г).
4. Проведення години спілкування «Всесвітній день здоров'я» (див. додаток Д).
5. Індивідуальна робота з учнями, які відстають із окремих видів рухів.

Основними завданнями на формувальному етапі було:

- задоволення потреби у рухах;
- забезпечення своєчасного фізичного і психічного розвитку;
- підвищення рівня рухової активності дітей;
- оволодіння основними рухами;
- удосконалення рухових якостей (швидкості, витривалості, гнучкості, спритності).

З учнями, які відстають із окремих видів рухів, вчитель фізичної культури проводив індивідуальну роботу, що включала різноманітні рухові завдання, спрямовані на розвиток та вдосконалення недостатньо засвоєних рухових навичок, фізичних здібностей першокласників. Їх

педагог пропонував у вигляді ігрових вправ, які добирались із урахуванням рівня рухової активності дитини.

Спираючись на спостереження за проявом активності, реакцій, поведінки, емоційності, взаємодії молодших школярів експериментальної групи під час проведення зазначених форм роботи нами було отримано дані щодо зміни рівня фізичної вихованості та рухової активності першокласників, які відображено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Результати формувального етапу експерименту щодо рівня фізичної вихованості та рухової активності учнів експериментальної групи

Критерії	Рівень фізичної вихованості та рухової активності			
	Високий(%)	Достатній(%)	Середній(%)	Низький (%)
1. Ціннісно-мотиваційний	20,7	41,4	34,5	3,4
2. Діяльнісний	13,8	34,5	44,8	6,9
3. Рефлексивний	10,3	27,5	48,5	13,7

Таким чином, як видно з таблиці 2.2., в учнів експериментального класу відбулись позитивні зміни рівня фізичної вихованості та рухової активності, удосконалення рухових якостей (швидкості, витривалості, гнучкості, спритності) – у більшості учнів класу спостерігається достатній рівень, збільшилась кількість учнів з високим рівнем; кількість учнів з середнім та низьким рівнями значно зменшилась за кожним досліджуваним критерієм.

За першим критерієм – ціннісно-мотиваційний – відбулося зниження кількості дітей з низьким рівнем з 10,3% до 3,4%, середнім рівнем – з 55,3% до 34,5%; одночасне зростання кількості з високим рівнем з 6,9% до 20,7% , достатнім рівнем – з 27,5% до 41,4%.

Збільшення кількості молодших школярів з високим та достатнім рівнем відбулося і за другим діяльнісним критерієм. До проведення

формуваньного експерименту таких першокласників було 6,5% з високим рівнем та 25,8% з достатнім, після проведення – 13,8 % та 34,5% відповідно.

За третім рефлексивним критерієм спостерігаються такі зміни: кількість учнів з високим рівнем зросла з 3,4 % до 10,3%, достатнім з 45% до 13,8%; у свою чергу зменшилася кількість школярів з середнім з 58,7% до 48,5% та низьким рівнем з 24,1% до 13,7%.

2.3. Результати експериментального дослідження

На підсумковому етапі експериментальної роботи було порівняно дані експериментальної групи з контрольною щодо фізичної вихованості та рухової активності учнів першого класу, що представлено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Порівняльний аналіз рівнів фізичної вихованості та рухової активності учнів експериментальної та контрольної груп

Група	Високий рівень(%)	Достатній рівень(%)	Середній рівень(%)	Низький рівень(%)
Експериментальна	14,9	34,5	42,6	8
Контрольна	6,6	19,4	60,2	14

Порівняльний аналіз показав, що високий рівень фізичної вихованості та рухової активності учнів експериментальної групи становить 14,9%, контрольної – 6,6%, тобто спостерігається зростання на 8,3%.

Достатній рівень у експериментальній групі склав 34,5%, що на 15,1% більше порівняно з учнями контрольної групи, що мають показник – 19,4 %.

Середній рівень у експериментальній групі становив лише 42,6%, а у контрольній – 60,2%, що відображає значне зменшення на 17,6%.

Низький рівень у експериментальній групі становив лише 78%, а у контрольній – 14%, тобто спостерігаємо зменшення на 6%.

Аналіз результатів проведеного дослідження показав, що цілеспрямоване та послідовне включення у освітній процес початкової школи, тих форм роботи, які знайомі дітям ще з дитячого садка та планомірне збільшення видів рухової діяльності – спортивних ігор, змагань, розваг, достатня кількість прогулянок на свіжому повітрі, оптимізація режиму дня дало позитивні зміни та сприяло підвищенню рівня фізичної вихованості та рухової активності учнів експериментальної групи, що свідчить про їх ефективність.

Отже, для забезпечення наступності фізичного виховання між закладами дошкільної та початкової освіти необхідно удосконалювати провідні аспекти інтеграції двох ланок.

Вихователям необхідно:

- пробуджувати цікавість до рухової діяльності;
- враховувати перспективні тенденції фізичного розвитку дитини;
- формувати життєво важливі рухи (ходьбу, біг, стрибки, повзання, лазіння, метання, вправи з рівноваги);
- розвивати рухові якості (спритність, швидкість, силу, гнучкість, витривалість);
- не замінювати специфічні для дошкільників види діяльності шкільними.

Вчителі з фізичного виховання закладів початкової освіти мають:

- логічно продовжувати процес фізичного розвитку дітей, розпочатий у закладі дошкільної освіти;
- удосконалювати життєво важливі рухи у повсякденній діяльності.

Таким чином, теоретичний аналіз проблеми дослідження та результати експериментальної роботи дали змогу визначити педагогічні умови забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку, а саме:

- узгодженість цільової спрямованості, форм, методів і засобів щодо фізичного виховання дітей на умовах співпраці закладу дошкільної освіти, закладу початкової освіти та сім'ї.

- побудова освітнього процесу на основі осмислення знань про користь занять з фізичної культури, усвідомлення значимості ведення здорового способу життя.

- єдність методичного забезпечення щодо видів рухової діяльності старших дошкільників і учнів перших класів.

- оберігаючий характер фізичного виховання, що ґрунтується на отриманні дитиною позитивних емоцій, врахуванні її індивідуальних особливостей та стану здоров'я, посильності фізичного навантаження.

- раціональна організація режиму дня, як важливого чиннику повноцінного розвитку нервової системи, що передбачає залучення дитини до різних видів діяльності, чергування фізичної та розумової праці, своєчасне харчування, створення умов для денного сну, організацію та проведення виховних заходів у різних формах з метою забезпечення фізичного, психічного та духовного здоров'я зростаючої особистості.

- розвиток соціальних навичок та саморегуляції у процесі фізичного виховання з метою покращення здатності дітей керувати своїми емоціями та позитивно взаємодіяти з однолітками та вчителями.

ВИСНОВКИ

У ході роботи над проблемою кваліфікаційного дослідження на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти ми дійшли таких висновків.

1. Вивчивши літературні джерела та нормативно-правові документи з досліджуваного питання, можемо зазначити, що проблема наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку є досить не однозначною. З одного боку, наступність передбачає підготовку дитини відповідно до вимог початкової школи, тобто формування готовності до навчання й успішного засвоєння шкільної програми; з іншого – опору школи на досягнутий рівень дошкільної освіти. На нашу думку, лише злагодженість та взаємодія цих двох освітніх ланок здатні забезпечити поступальний розвиток особистості дитини, послідовність її навчання та виховання.

2. Розглянувши зміст поняття «наступність» у системі роботи закладів дошкільної та початкової освіти, спираючись на погляди вчених та педагогів, у нашому магістерському дослідженні ми розглядаємо поняття «наступність» як логічну та послідовну побудову між закладами дошкільної та початкової освіти взаємного двобічного процесу, у якому максимально зберігається самоцінність дошкільного дитинства і створюються передумови для успішного формування освітньої діяльності та розвитку учнів перших класів.

3. Працюючи над дослідженням нами проаналізовано стан проблеми наступності фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Наразі працівники освітніх установ докладають значних зусиль аби забезпечити належні умови для повноцінного розвитку рухової активності дітей на етапі переходу з закладу дошкільної до закладу початкової освіти та надолужити прогалини у освітньому процесі, що виникли у зв'язку з пандемією Covid-19 та повномасштабним вторгненням російських військ на територію України. Реалізація наступності фізичного виховання потребує вирішення протиріччя між видами діяльності, що використовуються у реальній практиці та необхідністю запровадження організаційних форм навчання, що забезпечують потребу дітей у рухах, сприяють активізації рухової діяльності та націлені на залучення до здорового способу життя.

4. У процесі роботи було розглянуто особливості фізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку та першого року шкільного навчання. Віковий період шести-семи років характеризується інтенсивним розвитком фізичної сили дитини, її рухової спритності, відносно високими адаптаційними можливостями, прискоренням розвитку за антропометричними показниками; спостерігається стійке збільшення зросту і ваги, активний ріст скелета та м'язової маси, розвиток грубої і тонкої моторики, нездатність пов'язувати окремі моторні навички в єдину складну дію, формування постави.

5. Під час написання кваліфікаційної роботи нами розкрито форми та засоби реалізації наступності фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку та першокласників. До них належать заняття з фізичної культури (у початковій школі це уроки фізичної культури); фізкультурно-оздоровчі заходи: ранкова гімнастика (індивідуальна або колективна), фізкультурні паузи та хвилинки, загартовуючі процедури (повітрям, сонцем, водою); форми організації рухової активності у

повсякденні: самостійні заняття дітьми фізичними вправами; рухливі ігри; спортивні розваги і свята; дні та тижні здоров'я; дотримання режиму дня (раціонального харчування, сну, періодів активності та відпочинку); дитячий туризм.

6. У результаті експериментальної роботи визначено педагогічні умови забезпечення наступності фізичного виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

- узгодженість цільової спрямованості, форм, методів і засобів щодо фізичного виховання дітей на умовах співпраці закладу дошкільної освіти, закладу початкової освіти та сім'ї.

- побудова освітнього процесу на основі осмислення знань про користь занять з фізичної культури, усвідомлення значимості ведення здорового способу життя.

- єдність методичного забезпечення щодо видів рухової діяльності старших дошкільників і учнів перших класів.

- оберігаючий характер фізичного виховання, що ґрунтується на отриманні дитиною позитивних емоцій, врахуванні її індивідуальних особливостей та стану здоров'я, посильності фізичного навантаження.

- раціональна організація режиму дня, як важливого чиннику повноцінного розвитку нервової системи, що передбачає залучення дитини до різних видів діяльності, чергування фізичної та розумової праці, своєчасне харчування, створення умов для денного сну, організацію та проведення виховних заходів у різних формах з метою забезпечення фізичного, психічного та духовного здоров'я зростаючої особистості.

- розвиток соціальних навичок та саморегуляції у процесі фізичного виховання з метою покращення здатності дітей керувати своїми емоціями та позитивно взаємодіяти з однолітками та вчителями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алгоритм дій щодо забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою для фахівців та батьків вихованців щодо початку систематичного навчання дитини в закладі освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/nastupnist/Alhorytm.diy.shchodo.zabezpechennya.nastupnosti.mizh.doshkilnoyu.ta.pochatkovoyu.osvitoyu-03.08.2023.pdf>
2. Андренко Н., Сорокопуд М., Щербак А. Фізичний розвиток майбутнього першокласника. Х.: Ранок, 2012. 256 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 №33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
4. Беленька Г., Богініч О., Вертугіна В., Волинець К. та ін.. Дитина. Освітня програма для дітей від 3-х до 7 років. Науковий керівник проєкту: В.Огнев'юк. К. 2020. 440 с.
5. Богуш А. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. 2006. № 2. С. 58-61.

6. Боднарчук О. Оцінювання гармонійності фізичного розвитку учнів перших класів. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/17037/1/>
7. Борисова З. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи. К., 1985. 144 с.
8. Вашуленко О. Питання наступності в педагогічній теорії. Педагогіка і психологія. 2005. №4. С. 49-58.
9. Вашуленко О. Дидактичне забезпечення наступності. 2007. URL: <https://osvita.ua/school/method/674/>
10. Візгалова Н. Неперервність і наступність у навчанні як передумова забезпечення якості освіти. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/12/6_vizgal.pdf
11. Вільчковський Е., Курок О. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2016. 424 с.
12. Вільчковський Е., Денисенко Н. Організація рухового режиму дітей 5-7 років у закладах освіти : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : Диво, 2006. 228 с.
13. Волинець К., Волинець Ю., Стаднік Н. Теоретичні засади наступності дошкільної і початкової освіти як проблема сучасності. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5709
14. Галузяк В., Сметанський М., Шахов В. Педагогіка : навч. посібник для вузів. Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2001. 200 с.
15. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/derzhavni-standarti>.
16. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
17. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти / Додаток до листа МОН

України від 19.04.2018 № 1/9-249. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/nastupnist/list.pdf>.

18. Калмикова Л. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх вирішення. Наступність і перспективність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Матеріали конференції. Переяслав-Хмельницький, 2000. С. 10-15.

19. Ковальчук Л. Психофізичний розвиток як фактор готовності шестилітніх дітей до навчання в школі : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02. Л., 2007. 20 с.

20. Ковшар О. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. 270 с.

21. Коломієць Л. Підготовка вчителя до забезпечення наступності навчання дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку: дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2013. 219 с.

22. Кондратюк С., Павлущенко Н., Король О. Проблема наступності дошкільної і початкової освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268533333.pdf>

23. Кононенко В., Лисенко Н., Шоробура І. Наступність дошкільного навчального закладу і початкової школи у вихованні дітей : навчально-методичний посібник / за ред. проф. Н. Лисенко. 2-ге видання. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 296 с.

24. Концепція «Нова українська школа». *Інформаційний збірник МОН України*. 2016. URL: <http://mon.gov.ua>.

25. Кот Н. Фізична готовність дошкільників до навчання у школі: зміст, проблеми реалізації. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3167>

26. Коцур Н. Гармонійність фізичного та розумового розвитку молодших школярів шляхом оптимізації фізичного виховання. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Л., 2010. Вип. 14, т. 2. С. 118-123.

27. Куліш Т. Проблема наступності у роботі дошкільних закладів та початкової школи (за працями Наталії Лубенець). Рідна школа. 2004. № 4. С. 54-56.
28. Микуліна А. Наступність між дошкільною і початковою ланками освіти як чинник формування особистості дитини. URL:http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7418/1/Continuity_between_preschool_and_primary_education_as_a_factor_in_shaping_the_child%27s_personality.pdf
29. Мойсеюк Н. Педагогіка : навч. посіб. К. : ВАТ КДНК, 2001. 608 с.
30. Мороз Ф., Гавришко С. Стан та розвиток фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2016. Випуск 18. С. 228-234. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1603/1/Moroz%20....pdf>
31. Москаленко Н., Решетілова Ю. Особливості рухової активності дітей 6 років. Спортивний вісник Придніпров'я. 2005. №1. С. 16-17.
32. Назаренко Г. І. Організаційно-педагогічні умови забезпечення наступності в навчанні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2002. 174 с.
33. Накази МОН України. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/normativno-pravove-zabezpechennya/nakazi-monukrayini/>.
34. Наступність між дошкільною та початковою освітою. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/nastupnist-mizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu>
35. Носко М., Носко Ю., Лазаренко М., Жула В., Могильний Ф., Філоненко О. Руховий розвиток школярів різних вікових груп : наукове видання / за наук. ред. М.О. Носка. Чернігів, 2020. 408 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%A0%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf>

36. Носко М., Горошко Ю., Носко Ю., Гришко Л. Стан фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку. URL: <https://dspace.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/>
37. Панас Н., Пинзеник О. Наступність у вихованні здорового способу життя дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3637/1/Continuity_nurturing_healthy_lifestyles_preschool_and_primary_school_children.pdf
38. Печка Л. Взаємозв'язок, наступність, перспективність в освітньому процесі ЗДО і початкової школи: теоретичний аспект. URL: <https://kmtdo.fpp.npu.edu.ua/osvitni-resursy/statti/39-vzaiemozviazok-nastupnist-perspektyvnist-v-osvitnomu-protsesi-zdo-i-pochatkovoi-shk>
39. Печка Л. Наступність в роботі закладів дошкільної освіти і початкової школи у формуванні основ ціннісного ставлення до здоров'я. URL: <https://kpk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/111.pdf>
40. Педагогічна система Яна Амоса Коменського. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/2255/85/>
41. Перережко І. Проблеми наступності в навчанні. Початкова освіта. 2006. № 42 (378). С. 7-9
42. Петренко С. Наступність у системі фізичного виховання дошкільного навчального закладу і школи. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-05/08psauss.pdf>
43. Письменний О., Гетьманов О. Особливості фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/1613/>
44. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 456 с.
45. Савлюк С., Власюк Г., Герасимчук А., Романова В. Стан здоров'я і фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку на сучасному етапі URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/fcult/article/view/1828/2267>

46. Савченко О. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти. Дошкільне виховання. 2000. № 11. С. 4-5.
47. Сенько В. Г. Преемственность в воспитании школьников. Минск : Народна асвета, 1989. 111 с.
48. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибр. твори: В 5-ти томах. К. : Радянська школа, 1977, т.3. С. 5 -279.
49. Федорова М. Реалізація принципу наступності у вихованні дітей 6-7-го років життя (в умовах навчально-виховних комплексів «школа – дитячий садок»). URL: <http://eprints.zu.edu.ua/22568/1/%D0%9E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B3.PDF>
50. Чайка Д. Аналіз фізичного розвитку і фізичної підготовленості дітей дошкільного віку в період підготовки до навчання у школі. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2014. № 1. С. 102-107. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=svp_2014_1_22
51. Шевченко Ю., Дубяга С. Фізичний розвиток дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема. URL: <https://sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-11/09symcpp.pdf>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Анкета «Рівень рухової активності Вашої дитини» за К. Левшуновою

Дайте, будь ласка, відповіді на наступні запитання:

1. Чи вважаєте Ви правильним твердження: «Рух – це основий прояв життя!»:
 - а) так;
 - б) не впевнена (-ний);
 - в) ні.
2. На Вашу думку, важливішим для розвитку дитини є:
 - а) збагачення інтелектуальними знаннями;
 - б) стимулювання до рухової активності;
 - в) обидві варіанти в однаковій мірі спрямовані на розвиток дитини.
3. Скільки часу Ваша дитина рухається впродовж дня?
 - а) менше 4 годин;
 - б) 5-6 годин;
 - в) більше 7 годин.
4. На основі власних спостережень оцініть, будь ласка, рівень рухової активності своєї дитини.
 - а) низький;
 - б) середній;
 - в) високий.
5. Зазвичай, Ви:
 - а) заохочуєте дитину до прояву рухової активності;
 - б) пропонуєте чергувати пасивні та активні види діяльності, залежно від

настрою та самопочуття дитини в конкретний проміжок часу;
 в) завжди заохочуєте до спокійних видів діяльності (читання книжок, розфарбовування, комп'ютерні ігри) .

6. Як ви вважаєте, хто повинен більше займатися фізичним розвитком дитини:

- а) батьки;
- б) заклад освіти;
- в) батьки та заклад освіти спільно.

7. Чи виконували б Ви вдома індивідуально з дитиною завдання та рекомендації, що надавались працівниками школи з приводу поліпшення її фізичного розвитку та рівня рухової активності:

- а) так, із задоволенням;
- б) тільки за наявності вільного часу;
- в) ні, нехай цим займаються вчителі в школі.

Дякуємо за співпрацю!

ДОДАТОК Б

Анкета для учнів 1 класу

Ціннісно-мотиваційний критерій:

1. Як ти вважаєш, чи впливають фізичні навантаження та заняття спортом на твоє здоров'я?

- а) так;
- б) ні;
- в) не знаю.

2. Чи корисно, на твою думку, загартовувати свій організм?

- а) так;
- б) ні;
- в) нічого про це не знаю.

3. Чи відвідуєш ти спортивний/танцювальний гурток, секцію?

- а) так, це моє бажання, відвідую із задоволенням;
- б) так, але лише тому, що так хочуть батьки;
- в) ні, але хочу спробувати;
- г) ні, бо мені не подобаються такі гуртки.

Діяльнісний критерій:

1. Як гадаєш, ти докладаєш максимум зусиль під час виконання фізичних вправ?

- а) так, я стараюсь з усіх сил;
- б) стараюсь, але міг(могла) б краще;
- в) роблю як можу, не напружуючись;
- г) виконую неохоче.

2. Чи подобається тобі брати участь у спортивних святах, змаганнях?

- а) так;
- б) ні.

3. Чи легко тобі дається виконання фізичних вправ?

- а) так, я зовсім не втомлююсь і відчуваюсь бадьоро;
- б) так, але дуже швидко відчуваю втому і хочу відпочивати;
- в) ні, для мене це завжди важко.

Рефлексивний критерій:

1. Чи робиш ти вдома ранкову гімнастику?

- а) так;
- б) ні.

2. Чи сильно ти засмучуєшся, якщо у тебе не виходить зробити певну фізичну вправу?

- а) так;
- б) ні, мені байдуже.

3. Якщо твоя команда програла у спортивних змаганнях, то:

- а) це твоя вина;
- б) вина усіх членів команди;
- в) ніхто не винен, треба більше тренуватись, щоб перемогти наступного разу.

ДОДАТОК В

Спортивне свято-змагання «Веселі старты»

«Спорт – здоров'я, спорт – це сила, що дають всім дітям крила»
 «Мріє стати чемпіоном, кожен з нас, пам'ятай: спорт - це просто клас»

Мета:

- вдосконалювати фізичні вміння й навички дітей, забезпечити їх рухову активність.
- дати елементарні знання дітям про історію розвитку футболу.
- пропагувати здоровий спосіб життя, виховувати любов до фізкультури та спорту.
- формувати гуманні взаємини з однолітками, вміння співчувати, радіти спільним результатом.
- Виховувати любов до батьківщини, почуття патріотизму.

Обладнання: емблеми команд, грамоти, медалі, обручі, футбольні м'ячі, спортивні палки, прапорці.

Плакати:

«Коли спорт полюбиш, сильним, спритним будеш.»
 «Переможуть найспритніші, найсильніші, вольові.»
 «Лиш один рецепт на світі – всім-усім підходить дітям.»
 «Мріє стати чемпіоном кожен з нас, пам'ятай: спорт – це просто клас!»
 «Чим важче завдання, тим дорожче перемога».
 «Море сміху, радості й тепла несуть нам вправи, спорт і гра!»

Вчитель з фізкультури:

У кожному місті і в кожному селі щодень підростають спортсмени малі,

І манять їх в спорті незвідані далі, а ще – золоті, переможні медалі.
Сьогодні в нашій школі проходитимуть змагання «Веселі старти» під девізом: «Спорт – здоров'я, спорт – це сила, що дають всім дітям крила».

У змаганнях беруть участь учні 1 «А» і 1 «Б» – команда «Козачата» і команда «Барвінчата». Наші змагання судитимуть арбітри – поважні гості (назвати імена батьків).

Зустрічайте майбутнє України – наших учасників змагань.

Під звуки пісні «Будь здоров!Нові пісні про спорт » діти крокують по майданчику і шикуються у дві колони.

Вчитель з фізкультури:

Команди рівняйсь, струнко.

Капітан команди I: «Козачата» - спритні, дужі і до спорту не байдужі.

Капітан команди II: «Барвінчата» фізкультуру поважають, здоровими, сильними стати бажають.

Вчитель з фізкультури: Наші діти знають, що...

I дитина. Лиш один рецепт на світі – всім-усім підходить дітям:

II дитина. Коли спорт полюбиш, сильним, спритним будеш.

Всі: Сильним, спритним будеш!

III дитина. Всім відомо – це чудово, коли кожен з нас здоровий.

IV дитина. Тільки треба знати, як здоровим стати.

Всі: Як здоровим стати!

Вчитель з фізкультури:

Щоб здоровими вам стати, здоров'я слід оберігати, подружитись з фізкультурою, слідкувати за фігурою, вправи кожен день робити, один за одного радіти, знати більше про футбол, забивать найкращий гол. А зараз хвилинка - спортивна розминка!

Комплекс загальнорозвивальних вправ із м'ячем під музику.

1. М'яч угору.

В.п.: ноги на ширині плечей, м'яч внизу. 1- м'яч угору, руки прямі, ногу назад на носок. 2 – в.п. 3 – 4 – те ж саме іншою ногою. Повторити 12 разів.

2. Нахили вперед.

В.п.: те ж саме. 1 – нахил до правої ноги. 2 – в.п. 3 – нахил до лівої ноги. 4 – в.п. Повторити 8-10 разів .

3. Присідання.

В.п.: о.с., м'яч за спиною. 1 – присісти, м'яч взяти в праву руку. 2 – встати, розвести руки в сторони, спина пряма. 3 – присісти, м'яч взяти в ліву руку. 4 – встати, розвести руки в сторони . Повторити -8 разів .

4. Нахили в сторони.

В.п.: ноги на ширині плечей, руки з м'ячем вгорі. 1 –нахил вправо, руки вгорі. 2 – в.п. 3 – нахил вліво. руки вгорі. 4 – в.п. Повторити -8 разів
5. Прокачування м'яча.

В.п.: ноги на ширині плечей, м'яч на землі між ногами. 1 – 4 – поставити ступню на м'яч і катати його вперед-назад, не відпускаючи його. 5 – 8 – поміняти ногу. Повторити 3-4 рази кожною ногою.

6. Стрибки з м'ячем.

В.п.: м'яч затиснутий між стопами. Стрибати на місці, намагаючись утримати м'яч.

Вчитель з фізкультури:

Закінчили тренування – починаємо змагання.

1. «Стрибуни».

Стрибки на великому м'ячі із ріжками до прапорця, повернутися назад, передавши м'яч іншому гравцю.

2. «Звивиста доріжка».

Провести м'яч ногою вздовж ряду прапорців, по чергово оминаючи їх, ліворуч і праворуч.

3. «Естафета з обручами».

На бігу пролізти крізь 2 обручі, стати в 3-ій, підкинути вгору м'яч, що там лежить, знову покласти. Повернутися на старт, минаючи обручі, що лежать на шляху.

4.«Верхи на палиці».

Сісти верхи на палицю і за сигналом просуватися до прапорця, відштовхуючись одночасно обома ногами. Так само повернутися до команди, передавши палицю.

5. «Снайпери».

Гравці з команд по черзі з розбігу мають поцілити м'ячем у футбольні ворота з відстані 4 метри (забитий гол – 1 бал).

Вчитель з фізкультури:

Ой, як гарно всі змагались, мабуть, добре тренувались. Треба нам всіх привітати і що-небудь дарувати! Увага, увага! До нас несподіваний гість - кореспондент місцевої газети, - який хоче задати питання учасникам змагань.

Питання кореспондента:

- Які спортивні ігри з м'ячем ви знаєте?
- У яких містах України буде проходити Євро?
- За яку футбольну команду боліє тато?
- Скільки гравців у футбольній команді?
- Хто такий чемпіон?
- Чим нагороджують чемпіонів?

Слово надається арбітрам.

Нагородження команд.

Вчитель з фізкультури:

Команди, рівняйсь, струнко! Звучить Гімн України.

Вчитель з фізкультури:

Усіх дітей, гостей, учасників вітаємо,
У дружбі зі спортом бути бажаємо.
А українській збірній з футболу, звичайно, - перемог!
Звучить пісня «Україно, вперед!»

ДОДАТОК Г

Спортивне свято-змагання «Сильні, сміливі, витривалі»

Мета: Сприяння залученню школярів до систематичних занять фізичними вправами, виховувати сміливість, силу волі, витривалість, формувати основи здорового способу життя; розвивати рухові якості під час проведення естафети; формувати стійкий інтерес до фізичної культури, використовуючи позитивний емоційний стан; виховувати любов і патріотизм до рідного краю.

Обладнання: тренувальні м'ячі, медбольні м'ячі, гімнастичні кола, дощечки, прапорці.

Місце проведення: спортивний зал, святково прибраний. На стінах (у руках уболівальників) лозунги із написами привітання та підтримки учасників змагань.

Під звуки спортивного маршу та оплески вболівальників команди заходять до спортивного залу та шикуються. Вчитель фізичного виховання оголошує відкриття спортивного свята.

До слова запрошується директор школи, яка вітає учнів і дозволяє відкрити свято. Учасників та гостей вітають учні.

Ведучий 1:

У нашій школі свято

Чути гомін, жарти, сміх.

Ми зібрались привітати

Фізкультурників усіх.

Ведучий 2:

*Дорогі наші учні,
Любі хлопчики й дівчатка,
Бабусі й вчителі,
Вас вітаєм від душі.*

Ведучий 3:

*Хай не буде суперечок
Серед нас ніколи.
Нехай спорт нас об'єднає
В нашій рідній школі.*

Ведучий 4:

*Кожен день по розпорядку
Ти роби завжди зарядку.
Для здоров'я вона- плюс,
Намотай собі на вус.*

Ведучий 5:

*Зрозуміло і відомо,
Що приємно бути здоровим.
Тільки треба знати,
Як здоровим стати.*

Ведучий 6:

*В обіймах літа і зими
Ти, друже, спорт приймай завжди.
Щоб рости і гартуватись,
Фізкультурою займатись,
Треба, друзі, нам щодня.*

Ведучий 7:

*Здорові діти- нація здорова,
Багата Україна і чудова.
Тож:, діти, ви здоровими ростіть.
В майбутнє добрими ідіть.*

Програма свята

Проведення конкурсу, оцінення заявок. Капітани команд говорять чітко девіз команди.

1.1. Змагання «Естафетний біг ». Кожен оббігає прапорці і передає естафету наступному учаснику. Перемагає та команда, яка швидше подолає відстань.

- 1.2. Вікторина «Зимові види спорту». Яка команда назве більше зимових видів спорту за 1 хв., та й перемагає.
 - 2.1 Естафета «Переправа». Переставляючи дощечкі, хто швидше подолає відстань, та команда й перемагає.
 - 2.2 Вікторина «Літні види спорту». Яка команда назве більше літніх видів спорту за 1 хв., та й перемагає.
 - 3.1 Змагання «Влучити в ціль». Кожен учасник кидає м'яч в обруч, який тримають учні на відстані 5 м від команди. Перемагає та команда, у якої більше попадань у кільце.
 - 3.2 Швидко назвати, скільки гравців грає на футбольному полі.
 - 4.1. Змагання «Як козаки гарбузи котили»- упору присівши, учень котить медбольний м'яч в гімнастичне кільце по прямій лінії на відстані 12м. і повертається в свою команду звичайним бігом.
 - 4.2. Швидко назвати найпоширеніші види спорту в нашій школі.
 - 5.1. Змагання «Перенесення вантажу». Два тренувальних м'ячі переносимо і кладемо в гімнастичне кільце, повертаємось звичайним бігом. Перемагає та команда, яка швидше виконає вправу.
 - 5.2. Конкурс малюнка на спортивну тематику. Беруть участь від кожної команди 1 хлопчик і 1 дівчинка.
 - 6.1. Змагання «Естафетний біг боком». Беруть участь по два учасника від команди. Перемагає та команда, яка швидше закінчить вправу.
 - 6.2. Змагаються вболівальники. Запитання батькам: « Які види спорту є олімпійськими?»
 - 7.1. Змагання «Стрибки у довжину з місця». Беруть участь усі учасники. Перемагає та команда, учні якої стрибнуть далі.
 - 7.2. Назвати найлегший м'ячик у спортивних іграх(тенісний).
 - 8.1. Змагання «Вправа Повзунок» - виконують хлопчики (ходьба в присіді) до прапорця, назад повертаються в бігу: Виграє команда, яка швидше виконає вправу.
 - 8.2. Які ви знаєте фізичні якості (сила, витривалість,спритність, гнучкість, швидкість).
 9. Змагання «Стрибки зі скакалкою». Стрибки виконують три дівчинки, перемагає той, хто виконає якнайбільше стрибків без зупинки.
 10. Змагання «Вправи на дихання». Виконують три учні, хто найбільше і найшвидше надує гумових кульок, той і перемагає.
- Підсумки змагань підбиває суддівська колегія. Грамотами нагороджує директор школи.*

ДОДАТОК Д

Година спілкування «Всесвітній день здоров'я»

Мета: формування уяви про здоров'я та здоровий спосіб життя; допоможе усвідомити дітям, що здоров'я – це великий дар, не тільки для людини, а й для всього суспільства, сім'я – осередок збереження та зміцнення здоров'я, вміння піклуватися про всіх членів сім'ї; розвиває вміння презентувати результати особистої та спільної діяльності; виховує бажання підтримувати традиції здорового способу життя.

Обладнання: плакати про здоров'я, костюми для інсценівки.

Хід заходу:

Учень-ведучий 1:

Здоров'я людини – найбільше багатство,
Його неможливо ніколи купити.

Учень-ведучий 2:

Його не буває в житті забагато,
Без нього не можна у щасті прожити.

Діти:

1. Хто здоровий, той сміється,
Все йому в житті вдається.
Він долає всі вершини,
Це ж чудово для людини.
2. Хто здоровий, той не плаче,
Жде його в житті удача.
Він уміє працювати,
Вчитись і відпочивати.
3. Бо здоров'я – це прекрасно,

Здорово, чудово, ясно!

І доступні для людини,

Всі дороги і стежини.

4. Зрозуміло, всім відомо,
Як приємно, будь здоровим,
Тільки треба знати,
Як здоровим стати.

Вчитель: Здоров'я – це право дане нам від народження. І це право як і багато інших прав людини, захищене державою. Це право прописане в Конвенції ООН «Про права дитини» і Конституції України. У статті 49 Конституції України записано: «Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування».

З давніх – давен український народ найголовнішою цінністю у житті вважав здоров'я. «Здоровенькі були», «Дай Боже здоров'я», «Доброго вам здоров'я». Ще за часів Київської Русі наші предки цінували здоров'я, загартованість, спритність. Вершиною національного фізичного виховання була епоха Запорізької Січі. Запорізькі козаки багато часу проводили на свіжому повітрі, працювали фізично, вели рухливий спосіб життя, мали повноцінне харчування. Жили серед природи, яка позитивно впливала на духовність, фізичне і психологічне здоров'я.

Щорічно, починаючи з 7 квітня 1948 року, у день заснування Всесвітньої організації охорони здоров'я відзначають Всесвітній день здоров'я з метою привернення громадян до проблеми формування та підтримки здорового способу життя.

Учень-ведучий 1: Берегти своє здоров'я означає вести здоровий і активний спосіб життя: робити зарядку, ходити в походи, займатися посиленою фізичною працею, відвідувати спортивні секції, любити і дотримувати чистоти, тому що чистота – запорука здоров'я. А ще виробляти в собі добрі, корисні звички, позбавлятися та уникати поганих, шкідливих.

Виходять діти і дають корисні поради:(5 учнів)

- Спати 7 годин
- Вимикати електронні гаджети за 20 хвилин до сну
- Відвідувати стоматолога 2 рази на рік
- Займатися спортом 150 хвилин на тиждень
- Чистити зуби через 30 хвилин після їжі

Учень-ведучий 2: Без їжі людина не може жити. Через їжу ми отримуємо поживні речовини необхідні для роботи мозку, серця, легенів, інших органів. Їжа забезпечує наш організм енергією. А ще здоров'я залежить від того, що ми їмо.

Інценівка «Мікроби»

Вірус: Що притихли, не чекали?

Чи нас просто не впізнали?
 Я – великий Повелитель,
 Злющий вірус і мучитель.
 А це мої друзі – нероби,
 Шкідливі бактерії і мікроби.

Мікроби:

Ми- мікроби- гарні і веселі!
 Ми прийшли до вашої оселі,
 Ми – мікроби – дуже любим бруд,
 Може, ми оселимося тут?

Бактерія:

Ми - активні, всюди суцї,
 Ми не осторонь, ми в гуцї,
 Ми – бацили, ми – мікроби,
 Ми несемо всі хвороби!

Мікроб:

Не мийте ваші ручки, не мийте ваші ніжки,
 не чистіть ваші зубки - і все буде гаразд.

Бактерія:

І довго ви хворітимете, лежатимете в ліжечку
 До школи не ходитимете, - і буде все гаразд!

Мікроб:

Послухайте бактерій, послухайте всіх нас,
 Товаришуйте з нами – і буде всі гаразд!

Мікроб: Ми зникнемо лише тоді, коли ви пригадаєте правила, яких ми дуже боїмося.

Діти:

1. Перед їжею завжди потрібно мити руки.
2. Якщо їжа впала на підлогу, то її не можна їсти, бо вона забруднена.
3. Не можна споживати їжу, коли збіг термін її використання, бо можна отруїтися.
4. Овочі та фрукти перед уживанням слід мити.
5. Не можна вживати незнайому їжу.

Бактерія: Нам тут нічого робити. Прощайте!

Ведучий:

Правильне харчування має велике значення в житті людини. Отримані організмом з їжі поживні речовини дають можливість людині рости, жити, гратися, вчитися і працювати. Харчуватися треба правильно.

Одна частина продуктів - джерело енергії, необхідної для роботи організму людини. Інша частина є будівельним матеріалом для органів, які ростуть. Крім того в продуктах харчування знаходяться вітаміни, необхідні організму для нормального розвитку. Вітаміни – корисні для

людини. Слово “вітаміни” походить від латинського слова “віта” – що означає життя.

Вітаміни:(А, В, С, Д)

1. Доброго дня!
2. Впізнали нас?
3. Ми – вітаміни, дуже корисні для людини.

А. Я – вітамін А. Завдяки мені живем, гарно бачим і ростем.

Є я в молоці, в квасолі, у яйцях і в помідорах.
у маслі, риб'ячому жирі, а найбільше – у морквині.
В багатьох продуктах проживаю та ще й людям помагаю!
Я сприяю росту, підтримую нормальний зір.

В. Привіт, а я – вітамін В. Давно відкрили мене.

В продуктах часто не помічають, але багато про мене знають.
На полях і на городі «В» допомагає вроді.

Для праці м'язів і краси їж молю сочки морські.

Я дуже потрібний для розумової та фізичної праці, поліпшення травлення. Я є в житньому хлібі, вівсяній і гречаній кашах, у горосі, квасолі, жовтку яєць, м'ясі, печінці.

С. Я – вітамін С, всюди багато мене. Ти часто мене зустрічаєш і в їжі мене споживаєш. Я є в шипшині, в чорній смородині і в журавлині. Ще у картоплі, цибулі, лимонах, у апельсинах і помідорах.

Я видатний вітамін, без мене ти б жити не зміг.

Д. А я – вітамін Д. Зміцнюю кістки, запобігаю рахітові. Живу я в молоці, печінці, в сирі, і при сонячних проміннях впливі. Де вітамін цей є, там ріст швиденько йде.

Усі:

Хто дружить із нами буде, всі незгоди той забуде.

Виросте міцним, здоровим – переможе всі хвороби.

Ведучий: А зараз пропонуємо подивитись відео «14 фактів здоров'я людини»

Гра «Рима».

1. Щоб було усе в порядку,
Вранці робимо ...(зарядку).
2. Свою ти силу покажи,
З водою кожен день ... (дружи).
4. Потрібні організмові продукти,
Дуже корисні овочі та ... (фрукти).
5. Дітям, дорослим дуже потрібно
Дихати часто свіжим ... (повітрям).

Ведучий: Молодці! Тепер вже ніхто й ніколи не заважатиме вам бути здоровими. Бережіть себе і свій організм, радійте життю. Набувайте хороші звички, привчайте себе до активного і здорового способу життя, будьте розумними і мудрими.

Ведучий:

Вам долать нові вершини,
 Ви – майбутнє України!
 Щоб творити і дерзати,
 то здоров'я треба мати.

ДОДАТОК Є
КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Жигало Анастасія Андріївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

Анастасія ЖИГАЛО
(ім'я, прізвище)